

### บทที่ 3

## การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory research) เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูล พัฒนาปรับปรุงแผนงานในการปฏิบัติงานดังกล่าวแล้ว ชุมชนต้องร่วมคิด ร่วมกระทำควบคู่กับนักวิจัย และนักวิจัยก็ต้องยอมรับความคิดเห็นของชาวบ้าน โดยดำเนินงานวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะเตรียมการ และประเมินสถานะพื้นฐานบริบทชุมชน
2. ระยะจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมจากผ้าทอ
3. ระยะใช้ระบบและปรับปรุงให้เหมาะสม
4. ระยะสรุปผลการดำเนินงาน

### ขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่

ศูนย์ผ้าไหมที่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ต.เขาชายธง อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์

#### ผลการประเมินสถานะพื้นฐานบริบทชุมชน

##### สภาพพื้นฐานบริบทชุมชน

ชาวบ้านบ้านธารสัมฤทธิ์ ได้จัดตั้งกลุ่มประดิษฐ์ ของใช้จากเปลือกข้าวโพดขึ้นโดยรวบรวมสมาชิกในหมู่บ้านคิดค้นวิธีการประดิษฐ์ของใช้จากเปลือกข้าวโพด เพื่อนำเปลือกข้าวโพดซึ่งเป็นวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น โดยเฉพาะการใช้เปลือกข้าวโพดที่เป็นสีขาวมาประดิษฐ์เป็นดอกไม้และกระเป๋าสตางค์ที่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่มีตลาดรองรับ ส่วนนี้เองทำให้ชาวบ้านต้องประสบปัญหา แล้วล้มเลิกการประดิษฐ์จากเปลือกข้าวโพดนี้ไป

ในปี พ.ศ. 2530 กรมการพัฒนาชุมชนได้ให้การสนับสนุนโครงการฝึกอบรมกลุ่มอาชีพทอผ้าขึ้นได้สนับสนุนโครงการสนับสนุนกลุ่มทอผ้าบ้านธารสัมฤทธิ์ให้กับราษฎรซึ่งไม่มีพื้นฐานการทอผ้ามาก่อน ราษฎรมีความสนใจอดทนมานะพยายามจนสามารถทอผ้าได้ และสามารถจะพัฒนาต่อไปได้ จัดหลักสูตรดังนี้

5. การสร้างกี่กระตุก
6. การทอผ้าขึ้นพื้นฐาน-เพิ่มทักษะ-ขั้นสูง

## 7. การทอผ้ามัดหมี่

## 8. การย้อมผ้า

เมื่ออบรมการทอผ้าครบทุกหลักสูตรแล้ว กลุ่มสมาชิกมีความสามารถและมีความชำนาญในการทอผ้ามากและได้ยึดเป็นอาชีพ ทอขายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ต่อมา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจัดงานแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ณ โรงแรมแม่น้ำ กรุงเทพฯ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครสวรรค์ ได้นำผลิตภัณฑ์และราษฎรกลุ่มนี้ไปร่วมออกร้านด้วยกัน และมีผู้ประกอบการจากร้านธนกิจ อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี มาพบและเป็นที่ถูกใจจึงติดต่อให้ราษฎรกลุ่มนี้ทอผ้าให้ทางร้านมาจนถึงปัจจุบัน

### รางวัลที่ได้รับ

มีผลงานพัฒนาชุมชนดีเด่นตามโครงการ คัดเลือกกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น ประจำปี 2543 โดยได้รับรางวัล กลุ่มอาชีพดีเด่นระดับอำเภอ

ได้รับการคัดเลือก คัดเลือกเป็นผลิตภัณฑ์ดีเด่นระดับสีกาว ภาคเหนือ ประจำปี พ.ศ. 2546 ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย OTOP Product Champion ให้ไว้ ณ วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดคัดเลือกผลิตภัณฑ์ ประเภทการแต่งกายชุดผ้าไทยหญิง ตามโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครสวรรค์ สู่ระบบสากล ประจำปี 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2545

มูลนิธิอนุสรณ์ หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร มอบโล่เกียรติคุณ “หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร ประจำปี 2542 ให้ หมู่บ้านธารสัมฤทธิ์ หมู่ที่ 3 ต. เขาทรายธง อ. ดากฟ้า จ.นครสวรรค์ ในฐานะเป็นหมู่บ้านหัตถกรรมดีเด่น ให้ไว้ ณ วันที่ 18 ตุลาคม 2542

ได้รับ มพช.(มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม)ปีพ.ศ.2549

ส่งผ้าทอเข้าโครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมได้อยู่ในระดับ 5 ดาว ปีพ.ศ.2549

## 1. ระยะเตรียมการ และประเมินสถานะพื้นฐานบริบทชุมชน

- สำรวจสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชน และที่มาของการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ
- จัดประชุมวางแผนร่วมชุมชนและนักวิจัย ตลอดจนถึงบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องในด้านกระบวนการพัฒนาของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอ รวมทั้งการสรุปปัญหาอุปสรรคและถอดบทเรียน/ประสบการณ์ร่วมกัน

- เรียนรู้ร่วมกับชุมชนให้เห็นความจำเป็นและประโยชน์ของการพัฒนาระบบต่าง ๆ แบบมีส่วนร่วมไปสู่การพัฒนาในแนวทางเดียวกัน

- การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ

### **ขั้นตอนการดำเนินงานประเมินสถานะพื้นฐานบริบทชุมชนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ**

1. เตรียมนักศึกษาและผู้ร่วมวิจัยและนักวิจัย พร้อมทั้งจะดำเนินงาน
2. จัดประชุมวางแผนกำหนดทิศทางการสำรวจสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชน
3. จัดรูปแบบการมีส่วนร่วมไปสู่การพัฒนาในแนวทางเดียวกัน
4. ศึกษาตัวอย่างกลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าทอที่ประสบความสำเร็จ
5. เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการประเมินสถานะพื้นฐาน

### **วิธีการดำเนินงานประเมินสถานะพื้นฐานบริบทชุมชนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ**

1. จัดประชุมและแสดงความคิดเห็นในการทำงาน เกี่ยวกับข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ และสังเกตและเสวนากลุ่มทอผ้าบ้านธารสัมฤทธิ์ หมู่ที่ 3
2. ระดมความคิดหารูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มผ้าทอ หมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์
3. ประชุมเชิงปฏิบัติการ กำหนดแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์
4. ประชุมกลุ่มผ้าทอตามแผนที่ได้วางไว้ สังเกตการณ์และเสนอความคิด

#### **ผู้ร่วมกิจกรรม**

ผู้ร่วมกิจกรรมการประเมินพื้นที่โดยมีผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย นักศึกษาโปรแกรมวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และชุมชนกลุ่มผ้าทอของกลุ่มผ้าทอ หมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ที่ร่วมกันทำกิจกรรม

#### **สถานที่เวลาการดำเนินงานประเมินสถานะพื้นฐานบริบทชุมชน**

สถานที่ในการประเมินพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลบริบทชุมชน ผ้าทอของกลุ่มผ้าทอ หมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ อ.ดงพญาเย็น จ.นครสวรรค์

#### **ผลที่ได้รับจากการดำเนินการประเมินสถานะพื้นฐานบริบทชุมชนเพื่อพัฒนา**

#### **ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ**

การร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อประเมินสถานะพื้นฐานของชุมชน ที่จะทำให้ได้รับรู้ข้อมูลที่มาวิเคราะห์เหตุและผลที่จะทำให้ทราบถึงปัญหาและได้รูปแบบการรวมกลุ่มของประชาชนที่จะพัฒนาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของชุมชนในเกิดความเข้มแข็งจากนั้นก็จะนำมาจัดทำแผนการพัฒนาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

## 2. ระยะจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมจากผ้าทอ

- ประชุมปฏิบัติการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์กับชุมชน และแนวทางในการแก้ไขปัญหา
- ศึกษาตัวอย่างกลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าทอที่ประสบผลสำเร็จ
- พัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอในรูปแบบต่าง ๆ
- พัฒนาระบบการผลิตให้ได้คุณภาพร่วมกับชุมชน

### วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดประชุมปฏิบัติการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเพื่อให้เห็นแนวทางในการนำผ้ามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์
2. เพื่อให้ชุมชนเกิดความร่วมมือคิด ร่วมทำ ที่จะทำให้เห็นภาพอย่างชัดเจน
3. เพื่อให้ชุมชนได้ทราบถึงเป้าหมายกิจกรรมที่ได้มีการดำเนินงานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ

### ขั้นตอนจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ

1. เตรียมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติโดยการเชิญวิทยากรบรรยาย
3. กำหนดแผนที่จะใช้ในการแก้ปัญหการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ
4. กำหนดการจัดเวทีประชาคม

### วิธีการจัดทำแผนการพัฒนาธุรกิจชุมชน

1. ประชุมเชิงปฏิบัติการและให้ชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ที่จะหาปัญหาและแนวทางในการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ
2. ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มเครือข่ายตัวอย่างกลุ่มธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จตามแผนและโครงการที่กำหนด
3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ร่วมคิด ร่วมทำ โดยใช้ชุมชนเป็นผู้วิเคราะห์และกำหนดรูปแบบแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ
4. ติดตามโดยการสังเกตการณ์ที่ได้มีการจัดเวทีประชาคมของการร่วมเสวนาวิเคราะห์และติดตามประเมินผล

### ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการจัดเวทีประชาคมการทำแผนการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอครั้งนี้ ได้เชิญวิทยากร โดยมีสมาชิกกลุ่มเป็นผู้เข้าร่วมการพัฒนา มีคุณพวงเงิน ศักดิ์ดี เป็นประธานกรรมการของกลุ่ม จำนวน 70 คน และคณะวิจัย ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย จำนวน 7 ท่าน และวิทยากร 2 ท่าน ที่ได้ให้การบรรยายเพื่อให้เป็นไปแนวทางเดียวกัน

### สถานที่เวลาที่จัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้แนวทางการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ มีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยที่จะมีสถานที่จัดเวทีประชาคม ศูนย์ทอผ้า หมู่ 3 บ้านธารลัมฤทธิ์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

### ผลที่ได้รับจากการจัดเวทีประชาคมทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ

1. ได้ทราบถึงแนวทางความร่วมมือในการรวมกลุ่มที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ
2. ชุมชนมองเห็นแนวทางการนำผ้าทอมาแปรรูปและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ต่างๆ
3. เป็นกระบวนการที่จะทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ ในการดำเนินธุรกิจชุมชน

### 3. ระยะใช้ระบบและปรับปรุงให้เหมาะสม

เรียนรู้การใช้และปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอร่วมกับชุมชนและกลุ่มสมาชิก

- ทดลองปฏิบัติตามแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่ม
- ติดตามผลการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่ม
- ประชุมปฏิบัติการร่วมกับสมาชิกกลุ่มทอผ้าและผู้ที่สนใจในการนำผ้าทอมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อติดตามผลและปรับวิธีการพัฒนารวมทั้งปรับปรุงกิจกรรม

#### วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาโดยนำผ้าทอมาแปรรูปและกำหนดแนวทางการดำเนินงานความร่วมมือ กันกลุ่มสมาชิกและชุมชน
2. เพื่อนำผลการดำเนินงานที่ได้ จัดทำแผนการพัฒนานำผ้าทอมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ มาสังเคราะห์สรุบนำมาไปเสนอที่ประชุมและปรับปรุงให้เหมาะสม

3. เพื่อเป็นขั้นกำหนดการพัฒนาผ้าทอและแก้ปัญหาและจัดทำการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมให้กับกลุ่มสมาชิกชุมชน

4. เพื่อระดมความคิด และวางแผนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มต่อไป  
**ขั้นตอนการใช้ระบบและปรับปรุงให้เหมาะสม**

1. เรียนรู้การการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอโดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆกับกลุ่มสมาชิกและชุมชน

2. ทดลองปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเป็นต้นแบบ

3. ประชุมปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มสมาชิกและชุมชนเพื่อพัฒนาผ้าทอแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน

4. ติดตามผลการดำเนินงานการพัฒนาผลิตภัณฑ์

#### **วิธีการปรับปรุงให้เหมาะสม**

1. ได้จัดประชุมปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มสมาชิกและผู้สนใจที่อยู่ในชุมชนนั้น  
2. กำหนดแนวทางแก้ปัญหาโดยศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้  
3. จัดประชุมปฏิบัติการร่วมกันเพื่อจัดทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ  
4. มีการนำชาวบ้านในชุมชนไปศึกษาดูงาน เพื่อให้ประชาชนเกิดกระบวนการเรียนรู้  
วิสัยทัศน์ในการดำเนินกิจกรรมการนำผ้าทอมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ณ ศูนย์พัฒนาผ้าทอบ้านไร่  
จังหวัดอุทัยธานี

5. นำผลการประชุมไปสรุปผล

#### **ผู้ร่วมกิจกรรม**

ผู้ร่วมกิจกรรมในใช้ระบบและปรับปรุงผลการดำเนินงาน และร่วมแก้ปัญหาโดยนายก  
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะธง พัฒนาชุมชน กลุ่มสมาชิกผ้าทอหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ อำเภอดง  
ฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ นักศึกษาโปรแกรมวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
นครสวรรค์

#### **ผลที่ได้รับ**

1. ผลที่ได้รับ จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในระยะปรับปรุงที่ได้มีการดำเนินงาน  
ขึ้นมาและได้ดำเนินการ ได้เห็นทางที่ชัดเจนขึ้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ

2. ได้ทราบถึงผลการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ได้ทราบถึงการเชื่อมโยงสภาพที่เกิดขึ้นจริงในวิถีชีวิตการดำรงชีวิต

4. การใช้เวทีจะทำให้ประโยชน์ของชุมชนมีการคิดอย่างมีระบบ และทำกันด้วยเหตุ

และผล

#### 4. ระยะสรุปผลการดำเนินงาน

- จัดเวทีกลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าทอสรุปผลการดำเนินงาน
- สรุปบทเรียนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ
- เขียนรายงานการวิจัยและเผยแพร่

เป็นการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประเมินผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลที่ได้ เป็นการปรับปรุงให้ผลการดำเนินงานไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ เป็นการปรับปรุงแผนดำเนินงานให้เหมาะสม ที่ได้มีการจัดประชุมวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ หมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มนำมาจัดเวที สรุปผลการดำเนินงาน สรุปการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือของหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์

ผลการดำเนินงานการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ตามแนวทางที่ได้ดำเนินการมา ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอโดยนำแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ แบบมีส่วนร่วม สรุปผลการดำเนินงาน และแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอแบบมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยตนเอง

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ บ้านธารสัมฤทธิ์ ตำบลเขาชะธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ คณะวิจัยจะลงพื้นที่ศึกษาร่วมกับชุมชนและท้องถิ่นและใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะส่งผลให้นักศึกษาเรียนรู้และคุ้นเคยกับระบบการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ ซึ่งเป็นพื้นที่การวิจัย อันจะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

#### การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของกลุ่ม

การวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการประยุกต์ PRA เป็นการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมก่อนที่จะลงไปพิจารณาในสาระสำคัญของกระบวนการนี้ ทีมวิจัยได้นำเอาวิธีการ PRA เป็นหลักการและวิธีการที่สำคัญ

จากข้อมูลที่ได้จากคุณพวงเงิน ศักดิ์ หรือ ป้าอ้วน ประธานกลุ่มทอผ้า หมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ตำบลเขาชะธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ได้ให้ข้อมูลว่า กลุ่มทอผ้า ได้จัดตั้งกลุ่มทอผ้าฝ้าย เพื่อการ อาชีพขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ปัจจุบันนี้สมาชิกกลุ่มทอผ้าทั้งหมด มีจำนวน 26 คน มีอายุตั้งแต่ 21 ปี จนถึง 58 ปี ในการทอผ้าแต่ละวัน สมาชิกที่มาทอผ้าที่ศูนย์เริ่มเวลา 8 โมงเช้า ถึงเวลาประมาณ 4 - 5 โมงเย็น เมื่อว่างจากการทำไร่ ซึ่งเป็นอาชีพหลัก การทอผ้าถือเป็นอาชีพเสริมสมาชิกในกลุ่มมีรายได้เพิ่มเติมเดือนประมาณคนละ ไม่ต่ำกว่า 3,000 บาท ต่อเดือนในการดำเนินการของกลุ่มใช้วัตถุดิบจากฝ้ายในท้องถิ่นและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกในกลุ่มมีความสนใจพยายามสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

#### ความต้องการของกลุ่ม

- ต้องการให้ผ้าทอได้คุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ต้องการเพิ่มรายได้
- ต้องการให้สินค้ามีความเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไปในตลาด

#### ผลจากการลงพื้นที่ในเบื้องต้น

จากการที่ผู้วิจัยพร้อมนักศึกษาได้ลงพื้นที่ ณ. กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านธารสัมฤทธิ์ ตำบลเขา  
ชายธง อำเภอดงพญา จังหวัดนครสวรรค์ ได้มีการเรียนรู้วิธีการทอผ้า แต่ละลวดลายว่ามีเทคนิคการ  
ทออย่างไร มีการสอบถามแนวคิดเบื้องต้นในการที่จะนำผ้าฝ้ายทอมือมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ  
เช่น พวงกุญแจ รองเท้าสตรี หมวก กระเป๋าใส่โทรศัพท์มือถือ ผ้ารองจาน และในขณะนี้ทาง  
กลุ่มได้มีการทดลองผลิตรองเท้าแตะ รองเท้าที่สวมใส่ภายในบ้าน

### โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น ชุมชนและกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านธาร  
สัมฤทธิ์จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้น ตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักพัฒนาหรือนักวิชาการจาก  
ภายนอกเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี ฯลฯ จากการ  
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2526 หน้า 10) ได้  
กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมว่า โดยส่วนใหญ่กระบวนการมีส่วนร่วมจากการค้นหาปัญหาและ  
สาเหตุ การวางแผน ดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการ  
ติดตามประเมินผล ดังนี้

1. ชุมชนและกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านธารสัมฤทธิ์ มีส่วนร่วมค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหา  
และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา
3. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหา และพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา
4. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

โดยจากแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้นในการที่จะนำผ้าฝ้ายทอมือมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง  
ๆ เช่น พวงกุญแจ รองเท้าสตรี หมวก กระเป๋าใส่โทรศัพท์มือถือ ผ้ารองจาน และในขณะนี้  
ทางกลุ่มได้มีการทดลองผลิตรองเท้าแตะ รองเท้าที่สวมใส่ภายในบ้าน รองเท้าเด็ก

### SWOT ANALYSIS วิเคราะห์สถานการณ์

การวิเคราะห์เพื่อหาช่องทางในการดำเนินการ หรือแก้ปัญหา การวิเคราะห์จุดดี จุดด้อย โอกาส  
และความเสี่ยงของการประกอบธุรกิจการที่ดีจำเป็นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้วยการวิเคราะห์  
จุดดี จุดด้อย โอกาสและความเสี่ยงการวิเคราะห์สถานการณ์ตามแนว SWOT

## ผู้นำกลุ่ม

### จุดแข็ง (S)

- ผู้นำมีความรู้ในการทอผ้าและรู้จักการนำผ้าทอมาประยุกต์ใช้ทำเป็นผลิตภัณฑ์
- ความเป็นผู้นำและการยอมรับของสมาชิกกลุ่ม
- เรียนรู้ได้เร็ว โดยเฉพาะสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์
- นำกลุ่มด้วยการทำให้ดู ให้สมาชิกได้เห็นผลผลิต นำไปสู่การจูงใจ
- มีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มเป็นอย่างดีใช้พระคุณในการบริหาร
- มีความเข้มแข็ง อดทนสูง จริงใจในการทำงาน
- มีมนุษยสัมพันธ์ดี ต่อระดับกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย
- มีความเสียสละ

### จุดอ่อน (W)

-

### โอกาส (O)

-

### อุปสรรค (T)

-

## สมาชิกกลุ่มผู้ผลิต

### จุดแข็ง (S)

- มีความรับผิดชอบและเอื้ออาทร
- มีการรวมกลุ่มอยู่ก่อนแล้ว
- สมาชิกกลุ่มมีความสามัคคี รัก เข้าใจกันดี ทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางความคิด
- มีการรวมกลุ่มพัฒนาความเข้มแข็งของการทอผ้า และร่วมแก้ปัญหาาร่วมกัน
- สมาชิกที่มีความเจ็บป่วย หรือมีความจำเป็นเร่งด่วน การกู้ยืมเงินต้องมีการทำสัญญา โดยมีสมาชิกกลุ่มเป็นผู้รองรับ เมื่อครบกำหนดต้องใช้คืนทั้งหมด
- มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ยอมรับฟังเสียงข้างมาก ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมกลุ่ม
- มีความรับผิดชอบสูง
- ความเป็นเครือญาติ
- มีความสามารถและทักษะในการขาย

- มีความขยัน อดทน ซื่อสัตย์
- พัฒนาเป็นกลุ่มอาชีพ โดยมีโครงสร้างการบริหารงานและข้อปฏิบัติที่ชัดเจน
- มีความสามารถในการกระบวนการผลิต ทำให้มีกำลังการผลิต
- สมาชิกมีความรู้ในการทอผ้า

#### จุดอ่อน (W)

- สมาชิกขาดความรู้ด้านการออกแบบ
- ขาดข้อมูลข่าวสารภายนอก
- ขาดการกำหนดราคาพร้อมกับเครือข่าย

#### อุปสรรค (T)

-

### กระบวนการผลิต

#### จุดแข็ง (S)

##### สถานที่ / วัสดุ

- มีมาตรฐาน เครื่องมือครบครัน

##### กระบวนการผลิต

- อุปกรณ์เครื่องมือการผลิตใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงต่ำ เนื่องจากซ่อมบำรุงดูแลเองได้ภายในชุมชน
- มีแรงงานผลิตจำนวนมากให้เกิดรายได้มากกว่าทำอาชีพอื่น
- ชาวบ้านมีส่วนร่วม

- ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการดูแล การสวมใส่ ใช้ประโยชน์ ดูแลรักษาง่าย

#### คุณภาพผลิตภัณฑ์

- ลวดลายผ้าสวย สีสัน เนื้อแน่น ไม่เป็นคลื่น สะอาด
- สีไม่ตก มีความกลมกลืนสวยงาม
- ริมไม่รุ่ย เส้นพุ่ง เส้นฝ้ายไม่ขาด
- ฝีมือการทอผ้าได้รับการยอมรับอยู่ในระดับ 5 ดาว และได้รับรางวัลหลายรางวัล
- มีการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ก่อนออกจำหน่ายและในระหว่างการผลิต

#### บริหารจัดการ

- การประสานกับหน่วยงานภายนอก การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น เงินทุนหมุนเวียน จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ การหาตลาด / แหล่งจำหน่าย/ การศึกษาดูงาน

- มีเจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอ เข้ามาช่วยทำบัญชี จัดสรรกำไรสุทธิเฉลี่ยคืนสมาชิก
- หลักฐานทุนดำเนินการ มีค่าตอบแทนกรรมการ และมีเงินปันผลคืนแก่สมาชิก รายได้
- มีการสร้างงานในชุมชน ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการทอผ้ามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

#### การตลาด

- ผู้รับผิดชอบด้านการตลาดมีความสามารถในการเปิดตลาดได้หลากหลายมีภาคีการตลาดในระดับหนึ่ง

#### จุดอ่อน (W)

##### สถานที่ / วัสดุ

- การคมนาคมไปมาไม่สะดวกเท่าที่ควร

##### วัตถุดิบ

- ต้องวัสดุ เส้นใยเป็นเส้นใยประดิษฐ์ เส้นใยจากธรรมชาติมีราคาแพงซื้อวัตถุดิบทั้งหมดไม่สามารถผลิตวัตถุดิบได้เอง / ไม่สามารถควบคุมมาตรฐานวัตถุดิบได้ / วัตถุดิบราคาแพงเป็นการเพิ่มทุน

#### กระบวนการ

- ขาดความรู้ในการย้อมสีธรรมชาติ
- ขาดความรู้เรื่องการทำเส้นฝ้าย

#### การบริหารจัดการ

##### การตลาด

- ขาดทักษะด้านตลาด
- ขาดความรู้เรื่องการตลาด
- ขาดการส่งเสริมการขาย
- ขาดความรู้ภาษาอังกฤษในการติดต่อกับลูกค้าต่างชาติ
- ขาดบรรจุกู้เงิน และตราสัญลักษณ์
- ราคาสูงกว่าผ้าสำเร็จรูปจากโรงงาน

#### โอกาส (O)

##### การตลาด

- การจัดประกวดผลิตภัณฑ์ และจัดนิทรรศการออกร้านเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- การเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมที่หันมานิยมผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ สีธรรมชาติ ปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเพื่อชุมชน

### อุปสรรค (T)

#### วัตถุดิบ

- วัตถุดิบเกรดดี ราคาสูง ต้องซื้อจากโรงงาน(ราคาไม่คงที่)
- ผลิตเองไม่ได้
- ไม่สามารถซื้อจำนวนมาก ๆ ได้
- น้ำหนักของวัตถุดิบลดลงจากน้ำหนักเดิม
- แหล่งจำหน่ายอยู่ไกลไม่สะดวกในการสั่งซื้อ

#### ผลิตภัณฑ์

- ไม่มีความรู้เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์
- ไม่กล้าพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
- ผลิตภัณฑ์ไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

#### การบริหารจัดการ

- ต้นทุนสูง
- ราคาไม่คงที่
- สมาชิกรายได้ต่ำ
- ต้องทำงานอื่นไม่สามารถทอผ้าได้

#### การตลาด

- แข่งขันการตลาดสูง มีการตัดราคาซึ่งกันและกัน
- มีการลอกเลียนรูปแบบและลวดลายมากขึ้น
- ตลาดอยู่ห่างไกล คมนาคมไม่สะดวก
- พ่อค้าคนกลางตัดราคา (เอาเปรียบ)
- การขายและการตลาดขึ้นอยู่กับการจัดงานของราชการ หน่วยงาน

### การสร้างเครือข่าย

#### จุดแข็ง (S)

- มีภาคีเครือข่ายการพัฒนาาร่วมกัน

#### จุดอ่อน (W)

- ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายที่ดีจึงขาดแนวร่วมในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาผลิตภัณฑ์
- ขาดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย

#### โอกาส (O)

-

#### อุปสรรค (T)

-

#### ภูมิปัญญา

#### จุดแข็ง (S)

- ภูมิปัญญาการทอผ้าเป็นแบบพื้นบ้าน ระดับทักษะฝีมืออยู่ในระดับชาวบ้าน
- มีลายผ้าเป็นเอกลักษณ์ มีเรื่องราวของลายผ้า
- กลุ่มสามารถคิดลวดลายใหม่ ๆ อยู่เสมอ

#### จุดอ่อน (W)

-

#### โอกาส (O)

-

#### อุปสรรค (T)

- ทำไร่นา ทำสวนเกษตร แล้วจึงกลับมาทอผ้า

#### หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

#### จุดแข็ง (S)

-

#### จุดอ่อน (W)

-

#### โอกาส (O)

- ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ การตลาด มาตรฐานคุณภาพ
- ภาครัฐสนับสนุนโครงการ OTOP อบต. พัฒนาการ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ พานิชย์จังหวัด

- ภาครัฐจัดอบรม ประชาสัมพันธ์ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- ควรมีการสร้างศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอพื้นบ้าน ครอบคลุม

#### อุปสรรค (T)

- ขาดความต่อเนื่องจากภาครัฐ
- ความไม่แน่นอนของนโยบายของรัฐและสถานการณ์การตลาด

### ดัชนีความสำเร็จและไม่สำเร็จ

#### ดัชนีความสำเร็จมีดังนี้

##### สมาชิก/กลุ่ม

1. สมาชิกกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจในทักษะและเทคนิคการทอ
2. สมาชิกและกลุ่มมีรายได้เพิ่มจากการพัฒนาฝีมือ
3. กลุ่มมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ
4. สมาชิกกลุ่มเปิดโลกทัศน์ รับรู้ในการนำผ้าทอไปประยุกต์ใช้ทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ
5. มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์

##### การบริหาร

สมาชิกและกลุ่ม สามารถบริหารงานและแก้ปัญหาภายในกลุ่มได้ และมีความเชื่อมั่นในการทำงานมากขึ้น ทำให้กลุ่มและสมาชิกเกิดการพึ่งพาตนเองและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

### ความเข้มแข็งของกลุ่มและรูปแบบการมีส่วนร่วม

กลุ่มสมาชิกและชุมชนหมู่ที่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ต.เขาชะธง อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์ มีส่วนร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์กับชุมชน หาแนวทางการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้การปรับปรุงพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพกับกลุ่มทอผ้า ซึ่งเป็นการประยุกต์ PRA หรือเรียกในวงกว้างว่า การศึกษาวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมก่อนที่จะลงไปพิจารณาในสาระสำคัญของกระบวนการนี้ ทดลองปฏิบัติตามแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่ม ติดตามผลการดำเนินการพัฒนาจากผลการวิจัยโดยผ่านทางกิจกรรม เป็นการนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ กลุ่มของผ้าทอหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์เป็นผู้กำหนดบทบาทของตนเองมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีความกระตือรือร้น ใส่ใจในตัวตนเพื่อให้งานมีคุณภาพ และสืบเนื่องมาจากผู้นำกลุ่ม เป็นผู้ที่มีความขยัน

อดทน ชื่อสัตย์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกกลุ่มรวมถึงผู้คนในท้องถิ่น และเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการและบริหารงานในกลุ่มได้อย่างดี

กระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนมีความสำคัญและถ้าชุมชนได้เห็นถึงคุณค่าของงานหัตถกรรมและรู้ถึงคุณค่าภูมิปัญญาของท้องถิ่นก็จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามลักษณะเศรษฐกิจอย่างพอเพียง

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และกระบวนการ มีส่วนร่วมทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การวิจัยเกิดขึ้นจากการร่วมมือกันของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์และหน่วยงานในชุมชน ซึ่งมีส่วนร่วมในการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นพร้อมทั้งได้ร่วมคิด วิเคราะห์ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งการจัดกิจกรรมฝึกอบรมความรู้ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมจึงเป็นการทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต

### ผลสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์

จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์(product development) ได้ใช้ทฤษฎีตามที่ท่านอาจารย์นิรัช สุขสังข์(2543 : 8) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าเป็นการสร้างสินค้าขึ้นมาจำลองแบบทุกอย่างเหมือนของจริง ในขั้นนี้ใช้เงินลงทุนมาก และจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ว่าสามารถเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์โดยใช้เทคนิคต่างๆได้หรือไม่ และลูกค้าจะยอมรับเพียงใด

ในขั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้จะแบ่งออกเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นการพัฒนามูลฐานและทดสอบขั้นการกำหนดคร่าวๆ และขั้นการทดสอบผู้บริโภค

1. การพัฒนาขั้นมูลฐาน(prototype development department) หน้าที่ในขั้นนี้เป็นหน้าที่ของแผนวิจัยและพัฒนา(research and development) ซึ่งจะจำลองแบบผลิตภัณฑ์ออกมาหนึ่งแบบหรือมากขึ้นไป โดยอาศัยแนวความคิดผลิตภัณฑ์จากขั้นที่สาม

2. การทดสอบหน้าที่ของผลิตภัณฑ์(function test ) การทดสอบหน้าที่เพื่อที่จะได้ทราบว่าผลิตภัณฑ์ปลอดภัย โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จะต้องผ่านการทดลองและผ่านการยอมรับ

3. การทดสอบผู้บริโภค(consumer test) อาจทำได้หลายกรณี การนำผู้บริโภคไปทดสอบในห้องปฏิบัติการใช้ตัวอย่างสินค้าทดสอบ โดยแจกผลิตภัณฑ์ให้ผู้ทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ให้ผู้บริโภคทดลองใช้โดยมีข้อแลกเปลี่ยนจะต้องรายงานความชอบ และข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์การวิจัยและการพัฒนางานออกแบบมีขั้นตอนวิธีคิดและวิธีการดำเนินงานหลายแนวคิดตามความพร้อมของกลุ่มและองค์การตลอดจนการบริหารจัดการที่ดีของธุรกิจ โดยภาพรวมแล้วจะเห็นว่าพัฒนาจะเริ่มจากการเข้าใจสภาพปัญหา นอกจากนั้นจะต้องศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนางานออกแบบทั้งในด้านตลาดเศรษฐศาสตร์เทคโนโลยีที่จะนำมาใช้การวิเคราะห์อิทธิพลที่มีผลต่อสภาพแวดล้อม

กลุ่มสมาชิกผ้าทอหมู่ที่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ต.เขาชัยรง อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์มีความรู้มาก  
ขึ้น มีความตระหนักการนำผ้าทอที่มีอยู่ มาประยุกต์เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ 4 ประเภทประเภทคือเสื้อผ้า  
เครื่องแต่งกาย รูปแบบกระเป๋าถือสตรีและกระเป๋าโลกร้อน เครื่องใช้และตกแต่งบ้าน และของที่  
ระลึก ทำให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถในการสร้างทักษะ เทคนิคต่างๆ และมีทัศนคติที่ก่อให้เกิด  
ความเข้าใจ

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือหมู่บ้านธารส้มฤๅธิ์ ตำบลเขาชายธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือหมู่บ้านธารส้มฤๅธิ์ ตำบลเขาชายธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ คณะวิจัยจะลงพื้นที่ศึกษาร่วมกับชุมชนและท้องถิ่นและใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะส่งผลให้นักศึกษาเรียนรู้และคุ้นเคยกับระบบการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ ซึ่งเป็นพื้นที่การวิจัย อันจะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพพื้นฐานการดำเนินธุรกิจของชุมชนและใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือหมู่บ้านธารส้มฤๅธิ์ ตำบลเขาชายธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบและกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ ผ้าฝ้ายทอมือหมู่บ้านธารส้มฤๅธิ์ ตำบลเขาชายธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อสรุปผลจากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาธุรกิจชุมชนให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้

#### ขอบเขตของการวิจัย

##### ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

- 14.1 ร่วมกับประชาชนในชุมชนทำการศึกษาปัญหาในการออกแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต
- 14.2 ร่วมกับประชาชนในชุมชนเรียนรู้ตัวอย่างของชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา รูปแบบสินค้า กระบวนการผลิตและการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ในชุมชนของตน

14.3 ร่วมกับประชาชนในชุมชนนำตัวอย่างที่พบมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในการออกแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิตและการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือในชุมชนของตน

## สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาศักยภาพพื้นฐานการดำเนินธุรกิจของชุมชนและใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ตำบลเขาชะธง อำเภอ ดากฟ้า จังหวัด นครสวรรค์ ชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์กับชุมชน หาแนวทางการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ การปรับปรุงพัฒนาผ้าทอกับกลุ่มทอผ้า ซึ่งเป็นการประยุกต์ PRA ในสาระสำคัญของกระบวนการนี้ ทดลองปฏิบัติตามแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม ติดตามผลการดำเนินการพัฒนาจากผลการวิจัย โดยผ่านทางกิจกรรม เป็นการนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยมีนักศึกษาเข้าร่วมโครงการในการ พัฒนาสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ กลุ่มสมาชิกทอผ้ามีความสนใจที่จะช่วยกันร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์ และมีความกระตือรือร้น ใส่ใจในผลงานเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอให้น่าสนใจ

2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบและกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ ผ้าฝ้ายทอมือหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ตำบลเขาชะธง อำเภอ ดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และกระบวนการ มีส่วนร่วมทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถกำหนด วัตถุประสงค์ และการแก้ไขปัญหาร่วมกัน การวิจัยเกิดขึ้นจากการร่วมมือกันของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์และหน่วยงานในชุมชน ซึ่งมีส่วนร่วมในการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นพร้อมทั้งได้ร่วมวางแผน วิเคราะห์ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งการจัดกิจกรรมฝึกอบรมความรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมจึงเป็น การทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตและจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์งาน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้จะแบ่งออกเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นการพัฒนาฐานและทดสอบขั้นการ กำหนดรายได้ และขั้นการทดสอบผู้บริโภค

1. การพัฒนาขั้นฐาน(prototype development department)
2. การทดสอบหน้าที่ของผลิตภัณฑ์(function test )
3. การทดสอบผู้บริโภค(consumer test)

กลุ่มสมาชิกผ้าทอหมู่ที่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ต.เขาชะธง อ.ดากฟ้า จ.นครสวรรค์มีความรู้มาก ขึ้น มีความตระหนักการนำผ้าทอที่มีอยู่ มาประยุกต์เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ 4 ประเภทประเภทคือเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย รูปแบบกระเป๋าถือสตรีและกระเป๋าโลกร้อน เครื่องใช้และตกแต่งบ้าน และของที่ระลึก ทำให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถในการสร้างทักษะ เทคนิคต่างๆ และมีทัศนคติที่ก่อให้เกิด ความเข้าใจ

3. ผลจากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบและกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ ผ้าฝ้ายทอมือหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ตำบลเขาชะธง อำเภอ ดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ให้เกิดการรวมกลุ่มได้ ชุมชนจะได้สร้างระบบการบริหารจัดการ การดำเนินการพัฒนาจากผลการวิจัยโดยผ่านทางกิจกรรม ต่างๆ การฝึกอบรมรวมและการศึกษาค้นคว้าต่างๆ รวมถึงการทัศนศึกษาร่วมกันเพื่อได้เรียนรู้สิ่งใหม่และนำมาปรับประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ และร่วมแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา เช่น ผู้นำกลุ่มมีความรู้ในการทอผ้าและรู้จักการนำผ้าทอมาประยุกต์ใช้ทำเป็นผลิตภัณฑ์ มีความเป็นผู้นำและการยอมรับของสมาชิกกลุ่ม เรียนรู้ได้เร็ว โดยเฉพาะสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นผู้นำกลุ่มด้วยการทำให้ดู ให้สมาชิกได้เห็นผลผลิตนำไปสู่การสนใจ มีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มเป็นอย่างดี ใช้พระคุณในการบริหารมีความเข้มแข็ง อดทนสูง จริงใจในการทำงานมีมนุษยสัมพันธ์ดี ต่อระดับกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยและมีความเสียสละ ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มผู้ผลิต มีความสามัคคี รัก เข้าใจกันดี ทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางความคิดมีการรวมกลุ่มพัฒนาความเข้มแข็งของการทอผ้า และร่วมแก้ปัญหาาร่วมกัน สมาชิกที่มีความเจ็บป่วย หรือมีความจำเป็นเร่งด่วน การกู้ยืมเงินต้องมีการทำสัญญา โดยมีสมาชิกกลุ่มเป็นผู้รองรับ เมื่อครบกำหนดต้องใช้คืนทั้งหมดมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ยอมรับฟังเสียงข้างมาก ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมกลุ่มพัฒนาเป็นกลุ่มอาชีพ โดยมีโครงสร้างการบริหารงานและข้อปฏิบัติที่ชัดเจนมีความสามารถในการกระบวนการผลิต ทำให้มีกำลังการผลิต

กระบวนการผลิต และในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมสมาชิกภายในกลุ่มจะต้องมีส่วนร่วมคิดสร้างสรรค์งานในด้านการนำผ้าทอในกลุ่มของตนมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ จึงจะเป็นพื้นฐานในการสร้างงานของกลุ่มได้อย่างยั่งยืน

## อภิปรายผล

### 1. ผลจากการวิจัย ชุมชนได้รับประโยชน์

ผลการวิจัยนั้นชุมชนได้รับประโยชน์ได้มีส่วนร่วมในการจัดการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบและกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ ผ้าฝ้ายทอมือหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ตำบลเขาชะธง อำเภอ ดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และได้รับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอบต. ซึ่งเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เป็นส่วนที่ทำให้ชุมชนได้เห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์จากผ้าทอโดยการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และยังได้อรรถความรู้ใหม่ๆ ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและชุมชนได้วิธีการเรียนรู้แบบอย่างการพัฒนาที่ยั่งยืน

### 2. ผลจากการวิจัย สถานศึกษา ได้รับประโยชน์

นักศึกษาได้องค์ความรู้ในกรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบ และกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ตำบลเขาทรายธง อำเภอ ดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่เน้นชุมชนเป็นฐานองค์ความรู้ และเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของงานหัตถกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น

### 3. ผลจากการวิจัย ที่ประเทศชาติได้รับประโยชน์

ผลจากการวิจัยนั้นได้พัฒนาองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานการพัฒนาประเทศในระดับท้องถิ่นที่เข้มแข็งเกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน และองค์กรในชุมชนในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพึ่งตนเองของชุมชน เป็นการสร้างอาชีพที่ ซึ่งตรงกับหลักการตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

### ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบและกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ ผ้าฝ้ายทอมือหมู่ 3 บ้านธารสัมฤทธิ์ ตำบลเขาทรายธง อำเภอ ดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์นั้นจะต้องให้ความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องของกระบวนการผลิต รูปแบบ และอุปกรณ์เครื่องมือ และผลิตภัณฑ์จากผ้าทอที่เป็นที่สนใจของตลาดในปัจจุบัน
2. ควรมีการสนับสนุนผู้นำให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการประสานงาน เพื่อผลประโยชน์ของชุมชนในท้องถิ่น
3. สร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สามารถร่วมมือกันในการพัฒนาระบบการจัดการและรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ
5. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยสนับสนุนเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มและชุมชนพร้อมทั้งหาแหล่งทุนให้กับกลุ่มผลิต ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

